

REDACTIONEEL

Volgens plan is gewijd aan de planning en verbeelding van de contemporaine stad. 'De stad' is een veelomvattend begrip. In dit nummer wordt bekeken wat de stad is of kan zijn. De stad staat tegenwoordig immers voor diverse problemen en uitdagingen, onder meer op het gebied van immigratie, herstructurering en duurzaamheid. Hebben al deze ontwikkelingen tot gevolg dat de stad door haar inwoners op een andere manier wordt gezien en gebruikt? En verlopen de stedelijke groei en ontwikkeling, elk onderhevig aan veel plannenmakerij, daadwerkelijk volgens plan of valt daar het een en ander op af te dingen?

De stad wordt gemaakt door zijn inwoners, zijn ontwerpers en de opdrachtgevers, en de stedelijke architectuur is daar een weerslag van. Met het oog op deze diverse, samenhangende factoren heeft de redactie gekozen voor een brede invalshoek. De stad wordt behalve vanuit een architectuurhistorisch perspectief ook vanuit het oogpunt van de beeldende kunst, de fotografie, de antropologie, de monumentenzorg en de museumpraktijk bekeken. Hierbij worden steden en stedelijke gebieden in zowel Nederland als in het buitenland belicht.

Vanzelfsprekend is het verleden in veel steden een belangrijke factor bij het ontwikkelen van nieuwe plannen. Roel Griffioen gaat in op openheid als symbool van de open, democratische Nederlandse samenleving in de vroegnaoorlogse woonwijken; een notie die in schril contrast staat met het huidige verlangen naar beschutting en privacy. In dezelfde naoorlogse periode werden onder socialistische regimes ideaalsteden gebouwd waarin de architectuur niet de Westerse democratie maar de socialistische staat representeerde. In haar artikel over de Duitse new town StalinStadt/Eisenhüttenstadt analyseert architectuurhistoricus Saskia Hulskes hoe politieke en sociaal-culturele veranderingen leidden tot de ruimtelijke transformatie van deze op het tekenbord ontworpen DRR-stad. Sociaal-geograaf Christien Klaufus neemt de huidige waardering voor de modernistische architectuur in Latijns-Amerika onder de loep. De gebouwen en stedenbouwkundige plannen van door de CIAM-opvattingen beïnvloede Latijns-Amerikaanse architecten stonden tot voor kort symbool voor het Westerse cultuurimperialisme, maar worden tegenwoordig beschermd als nationaal erfgoed.

Antropoloog Leeke Reinders richt zich niet op architectuur en stedenbouw als zijnde een onpersoonlijke, ruimtelijke substantie, maar brengt juist de alledaagse leefwereld achter 'harde stad' in kaart. Hij doet dit middels een onderzoek gebaseerd op door bewoners getekende kaarten. Rana Ghavami en Jesse van Winden reflecteren op het begrip 'maakbaarheid'. In de jaren zestig en zeventig ageerden architectenbureaus als Superstudio tegen de gladgestreken ontwerpen en utopische denkbeelden van architectuur die zij met dit begrip associeerden. Ghavami en Van Winden werpen de

vraag op wat de afkeer van het ontwerp als middel om een ideale situatie te verwezenlijken betekent voor het denken over architectuur. Daan Hartog stelt in kwestie of de woonwijk Park Bloeyendaal in de Bilt de eerste Nederlandse *gated community* is en waar het verlangen naar privacy en afscherming vandaan komt.

De wereldwijde economische recessie noopt de architectuur tot nieuwe initiatieven en oplossingen. Kunstlicht interviewde twee personen die de uitdagingen van deze situatie onder woorden brengen. David van der Leer, curator van het Guggenheim Museum New York, weidt uit over een project waarin de ervaring van de stad centraal staat. Het doel van dit project is het ontwikkelen van een vorm van stedenbouw die niet generisch is, maar zich verhoudt tot een specifieke plek. Michelle Provoost, partner bij Crimson Architectural Historians en directeur van het International New Town Institute, vertelt hoe (architectuur)historisch onderzoek positief kan bijdragen aan huidige planningskwesties, onder meer in new towns.

Daarnaast is er aandacht voor de beeldcultuur en beeldvorming van de stad. Madelon van Schie onderzoekt de invloed van de populaire cultuur van migranten uit de Andes op de stedelijke cultuur in twee grote steden in Peru. Martijn van Beek analyseert de rol van historische prenten van Rome in de moderne geschiedschrijving over deze stad. Hij gaat daarbij in op de subjectiviteit en de gelaagdheid van de prenten. Joris van Casteren verhaalt op persoonlijke wijze over zijn ervaring van het winkelcentrum City Plaza in Nieuwegein.

Het omslag van dit nummer is verzorgd door beeldend kunstenaar Frank Havermans. Het overwegend gestructureerde lijnenspel en de losse kleurvlakken van zijn werk weerspiegelen zijn fascinatie voor stedelijke groei; een fenomeen dat intrigeert, maar tevens kan beklemmen. In een foto-essay verspreid over het nummer geeft Pieter Winters een beeld van de immer onaffe stad Almere. Vanuit een steeds wisselende invalshoek richt hij zijn lens op het geraamte van het in aanbouw zijnde zakencentrum l'Hermitage.

Namens de redactie,
Saskia Hulskes
Pieter Winters